

Handläggare
JHDatum
2025-09-01Diarienummer
KN2025/01039Klimat- och näringslivsdepartementet
kn.remissvar@regeringskansliet.se

Remissvar från Hyresgästföreningen

Spänning i tillvaron – hur säkrar vi vår framtida elförsörjning?

Hyresgästföreningen vill ta tillfället i akt att inkomma med synpunkter på betänkandet *SOU 2025:47 Spänning i tillvaron – hur säkrar vi vår framtida elförsörjning?* Vi delar utredningens grundläggande ambition att stärka elsystemets robusthet och säkerställa att hushåll i hela landet även framöver har tillgång till el till rimliga villkor. Det är avgörande för både samhällsutvecklingen och människors vardag.

Samtidigt vill vi särskilt betona vikten av att hushållens perspektiv tydligare beaktas. Många av förslagen kan få stor påverkan på elkostnader, valmöjligheter och tryggheten i elförsörjningen – särskilt för hyresgäster, som ofta har mindre inflytande över sin elanvändning och sitt boende. Vi kan inte tillstyrka utredningen och dess förslag då vi ser behov av att utredningen kompletteras på flera punkter för att säkerställa att omställningen av elsystemet sker på ett socialt rättvist och inkluderande sätt.

Avsaknad av analys av konsekvenser för hushållen

En grundläggande brist i utredningen är att den inte redovisar vilka ekonomiska konsekvenser förslagen kan få för hushållen. I stället ligger fokus främst på hur myndigheter, elnätsföretag och andra aktörer påverkas, vilket lämnar ett stort tomrum i förståelsen av hur framtidens elkostnader kommer att fördelas.

Flera av förslagen, såsom mer lokalt differentierade nätavgifter, förändrade prismodeller och större ansvar på kunden, riskerar att höja kostnaderna för vissa hushåll, särskilt för de som har begränsade möjligheter att påverka sin förbrukning eller boendesituation. Ändå saknas såväl fördelningsanalyser som konkreta exempel på hur olika hushållstyper påverkas.

Hyresgästföreningen menar att detta är en allvarlig brist. Vi föreslår att utredningen kompletteras med en analys av kostnadseffekterna för olika hushåll, med särskilt fokus på låginkomsttagare, hyresgäster och hushåll med begränsad möjlighet att påverka sin elanvändning. Ett rättvist elsystem kräver inte bara teknisk och systemmässig hållbarhet, utan också socialt ansvarstagande.

Leveransskyldighet – god ambition men ökad sårbarhet

Hyresgästföreningen välkomnar att utredningen föreslår att dagens oregrulerade system med anvisade avtal ersätts av en tydligare modell för leveransskyldighet. Målsättningen om att ingen ska stå utan el, är både rimlig och nödvändig. En statligt reglerad modell, med särskilt utsedda

leverantörer, kan också skapa bättre villkor än dagens ofta dyra och oöverskådliga anvisade avtal.

Förändringen innebär samtidigt att mer ansvar förs över till hushållen själva. I dag får cirka åtta procent av hushållen el utan att ha gjort ett aktivt val. Dessa kunder riskerar att hamna i kläm om övergången inte hanteras varsamt. Utan tydlig information och skyddsmekanismer finns en risk att vissa hushåll hamnar utan el eller i ogynnsamma avtal, särskilt de med låg inkomst, bristande språkkunskaper eller låg digital vana.

För att tryggheten ska öka i praktiken krävs därför mer än ny lagstiftning. Staten behöver ta ansvar för målgruppsanpassad information, införa en övergångsperiod där nuvarande och nya regler gäller parallellt, samt säkerställa att priset hos leveransskyldiga företag hålls på en rimlig nivå. Annars riskerar reformen att urholka den trygghet den syftar till att skapa.

Differentierade nätavgifter kan öka ojämlikheten

Utredningen föreslår att kravet på enhetliga nätavgifter inom ett område tas bort, vilket kan leda till att avgifter varierar mellan olika geografiska delar – till och med inom samma stad eller bostadsområde.

Hyresgästföreningen motsätter sig detta förslag i sin nuvarande form. Många hyresgäster kan inte styra var eller när de använder el, särskilt då uppvärmning och varmvatten ofta ingår i hyran. Ett system med varierande nätavgifter riskerar därför att slå orättvist och skapa stora lokala skillnader i hushållens elkostnader. Innan någon förändring införs bör det göras en grundlig fördelningsanalys och övervägas skydd mot alltför stora avgiftsskillnader

Energieffektivisering – ett försummat verktyg

Det är anmärkningsvärt att utredningen i stort sett saknar förslag för hur elanvändningen kan minska. Energieffektivisering är ofta det mest kostnadseffektiva sättet att minska belastningen på elsystemet, sänka kostnader för hushållen och bidra till klimatomställningen.

Vi anser att utredningen bör kompletteras med en strategi för effektivisering, där även flerbostadshus och hyresrätter omfattas. Ekonomiskt stöd för energieffektiviserande åtgärder i det befintliga beståndet bör ses som en central del av en rättvis och långsiktigt hållbar elförsörjning.

Energidelning för flerbostadshus måste möjliggöras

Utredningen nämner inte alls möjligheten för boende i flerbostadshus att dela egenproducerad el, exempelvis från gemensamma solpaneler. Det riskerar att förstärka den ojämlikhet som redan finns mellan hushåll i villa och flerbostadshus.

Hyresgästföreningen föreslår att utredningen kompletteras med förslag på hur energidelning kan möjliggöras även i hyresrätter och bostadsrätter. Alla hushåll bör ha möjlighet att bidra till och dra nytta av energisystemets omställning, oavsett boendeform.

Avslutande kommentar

Hyresgästföreningen ser positivt på att utredningen tar ett helhetsgrepp om framtidens elförsörjning och vill särskilt understryka vikten av ett elsystem som är robust, rättvist och långsiktigt hållbart – inte bara tekniskt och ekonomiskt, utan också socialt. För att nå dit krävs att hushållens perspektiv ges större utrymme, både i konsekvensanalyser och i utformningen av framtida regler. Tyvärr lämnar presenterad utredning mycket att önska innan detta uppnåts. Med anledning av dessa brister kan vi inte tillstyrka utredningen och dess förslag.

Hyresgästföreningen

Marie Linder, förbundsordförande

Joachim Höggren, utredare